

4571.01
К 261

*Відомий
Остання
зі шкоро*

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н.КАРАЗІНА**

Карпець Любов Анатоліївна

УДК 811.161.2 276

**Український спортивний жаргон:
структурно-семантичний аспект**

Спеціальність 10.02.01 – українська мова

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

Харків-2006

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

НЕЛЮБА АНАТОЛІЙ

МИКОЛАЙОВИЧ,

Харківський національний

університет імені В.Н. Каразіна,

доцент кафедри української мови

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор

МАЦЮК ГАЛИНА ПЕТРІВНА,

Львівський національний університет

ім. Івана Франка,

професор кафедри української мови

кандидат філологічних наук, доцент

ВАРИЧ НАТАЛІЯ ІВАНІВНА,

Харківський національний педагогічний

університет ім. Г.С. Сковороди,

доцент кафедри українознавства

Провідна установа: Донецький національний університет,

кафедра української мови,

Міністерство освіти і науки України,

м. Донецьк.

Захист відбудеться "15" червня 2006 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К64.051.07 Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61077, м. Харків, площа Свободи, 4, ауд.11-37.

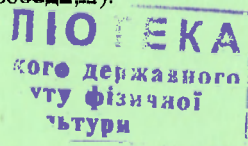
Із дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61077, м. Харків, площа Свободи, 4).

Автореферат розісланий "12" травня 2006 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Г. Савченко

Л.Г. Савченко

2331

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ ДІФК

Вплив соціальних явищ на мову здавна привертав увагу багатьох учених і був предметом різноманітних наукових досліджень. До перебігу таких процесів, їх наслідків зверталися, зокрема, представники соціологічного напрямку французького мовознавства (особливо його провідник А. Мейє), Празької лінгвістичної школи (В. Матезіус, Б. Гавранек, Й. Вахек), німецькі науковці Лейпцизької лінгвістичної школи Т. Фрінгса, російської школи (О. Шахматов, І. Бодуен де Куртене, Є. Поливанов). Саме їм належить безсумнівне теоретичне обґрунтування тісного зв'язку мови із соціальними процесами. Можемо говорити й про певне розширення вже наявних напрямків досліджень та формування нових й у вітчизняній соціолінгвістиці. Об'єктом її стають соціальна природа і суспільні функції мови, механізми впливу соціальних чинників на мову, соціальні типи мов тощо. Помітний унесок у дослідження цих питань здійснили українські вчені О. Горбач, Й. Дзендзелівський, Ю. Жлуктенко, О. Мельничук, Ю. Шевельов. Саме ці та інші науковці стверджують думку про неможливість вичерпного вираження багатства розмовної природної мови у схемах деякої ідеальної мови, адже мова – засіб конструювання, а не відображення світу. Ось чому вивчення “живої” мови стає пріоритетним у наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців, завоює все нові й нові позиції. Об'єктом таких праць стають, зокрема, колись табуовані найрізноманітніші мовні явища, що в лінгвістиці отримали різні назви – *соціальний діалект, арто, жаргон, сленг* тощо.

Процес дослідження означених явищ досить складний і суперечливий, однозначного й загальноприйнятого пояснення їх природи ще не існує, не вироблено і якихось єдиних загальновизначених прийомів і методів їх аналізу. Але ж і традиційне вивчення мовних явищ на рівні “системи” і “норми” (що є одним із актуальних завдань сучасного мовознавства) унеможлиблюється без урахування особливостей цих так званих “периферійних” пластів мови.

Незначна кількість наукових праць, присвячених указаним проблемам (до таких можемо віднести, зокрема, ґрунтовні дослідження О. Горбача, Й. Дзендзелівського, Ю. Шевельова, Л. Масенко, Л. Ставицької та ін.), – це лише окреслення основних напрямків, визначення стратегічних завдань і пріоритетів. Багато питань залишається дискусійними й потребує глибокого та детального розгляду. Актуальність цієї проблеми, її недостатнє висвітлення в науковій літературі, посилений інтерес до соціальних мов зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

У цьому контексті актуальним бачиться вивчення конкретних різновидів жаргону, їх взаємозв'язків і взаємовпливів з іншими складовими національної мови (просторіччя, літературна мова та її різновиди, діалекти, суржик) і встановлення загальних закономірностей сутності існування й використання жаргону як лінгвосоціального явища. Крім того, актуальність

пропонованого дослідження визначається проблемним характером теми, необхідністю комплексного підходу до вивчення цього явища.

Оскільки мовлення, на відміну від мови, є відбитком певних чинників (вікові особливості людини, родинна / позародинна сфера, освіта, професія, рід занять і т.ін.), то й аналіз співвідношення загальноновживаних і вузькоспецифічних елементів у мові причетних до спорту людей набуває особливої актуальності.

Саме такі аспекти визначили **мету** дослідження, що полягає у спробі виявити закономірності становлення і формування спортивного жаргону в українській мові, з'ясувати причини його існування та функціонування як складника лексики спортсмена, визначити основні типи і засоби творення відповідних жаргономенів.

Для досягнення визначеної мети передбачається виконання **таких основних завдань**:

- 1) здійснити огляд історії вивчення жаргону як явища у вітчизняному мовознавстві, його термінології;
- 2) з'ясувати сучасне розуміння сутності жаргону як мовно-соціального явища;
- 3) визначити причини появи й особливості поширення жаргонізмів у мові спортсмена;
- 4) проаналізувати та схарактеризувати номінативно-тематичні групи у спортивному жаргоні;
- 5) дослідити основні типи і способи спортивної жаргонової номінації, їх особливості порівняно з кодифікованою мовою.

Уважаємо, що результати роботи сприятимуть подальшому розвитку відповідної галузі досліджень.

Об'єктом дослідження стала мова українських спортсменів і мовців, причетних до спортивної діяльності (спортивні лікарі, тренери, спортивні оглядачі, журналісти, викладачі спортивних навчальних закладів, уболівальники, "фани").

Предметом дослідження є жаргон як складник мови спортсменів, особливості різних типів номінації в ньому.

Методи дослідження: описовий (лінгвістичне спостереження, порівняння, узагальнення), статистичний, контекстуального й компонентного аналізів, типологічний, діахронний та синхронний аналізи.

Джерела дослідження: 1) словники, енциклопедії; 2) підручники, статті, наукові збірники, навчально-методичні посібники, дисертаційні дослідження з фаху "Спорт. Фізичне виховання"; 3) тексти художнього стилю та стилю засобів масової інформації (спортивних радіо-, телескоментаторів, журналістів, інтерв'ю спортсменів), записи побутово-виробничого мовлення, здійснені протягом 1994-2005 років; 4) результати анкетувань, проведених серед учнів і студентів спортивних закладів, спортивних аматорів, уболівальників та ін.; 5) анкетування лікарів,

військовиків, кравчинь та ін. Загальна кількість каталогізованих і проаналізованих одиниць становить понад 2500 одиниць.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в контексті наукових досліджень кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури державної теми "Ресурси спортивно-ігрового назовництва" (номер державної реєстрації 0101U006468), відповідно до наукових планів кафедри української мови Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна "Аналіз системи рівнів української мови XVII-XXI століть".

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що жаргон вперше у вітчизняному мовознавстві проаналізовано як певну систему/сукупність, що входить до національної мови й узаємодіє з усіма її складовими з мовою окремих професійних чи соціальних груп. Проведено різноаспектний і комплексний стилістичний, функціональний, етимологічний аналіз спортивних жаргонізмів різних типів номінації – семантичного, словотвірного, синтаксичного.

Теоретичне і практичне значення роботи. Результати дослідження розширюють і поглиблюють сучасні знання про функціонально-стилістичну диференціацію української мови, формування і розвиток новітніх соціальних діалектів, активні способи і шляхи поповнення жаргонових номенів та особливості їх структурно-семантичної організації. Систематизація і класифікація спортивного назовництва сприятиме упорядкуванню її аж до створення й укладання тлумачних словників спортивних номенів, загальних словників української мови, словників соціолекту. Матеріали дисертації знайдуть застосування у формуванні лекційних курсів, спецкурсів та спецсемінів, в укладанні посібників і наукових праць із цієї та дотичних проблем. Проведене дослідження може стати у пригоді не тільки мовознавцям і культурологам, а й безпосередньо працівникам фізичної культури, самим спортсменам.

Особистий унесок здобувача полягає в одержанні наукових результатів під час дослідження особливостей сучасних жаргонів в українській спільноті, під час самостійного аналізу українського спортивного жаргону, у визначенні основних способів номінації в спортивному жаргоні порівняно з літературними різновидами української мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження викладено в доповідях і повідомленнях на наукових зібраннях: III Всеукраїнська наукова конференція "Українська термінологія і сучасність" (до 80-річчя Національної академії наук України) (Київ, 1998); Міжнародна наукова конференція "Фізична культура, спорт та здоров'я" (Львів, 1998); Міжнародна наукова конференція "Спорт і сучасність" (Львів, 1999); Всеукраїнська наукова конференція "Традиції Харківської філологічної школи. До 100-річчя від дня народження М.Ф. Наконечного"

(Харків, 2000); X Міжнародна наукова конференція з актуальних проблем семантичних досліджень (Харків, 2001); Міжнародна наукова конференція "Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства", присвячена 80-річчю від дня народження Й. Дзензелівського (Ужгород, 2001); Всеукраїнська наукова конференція "Грамматика української мови у функціональному висвітленні" (Полтава, 2001), Міжнародна наукова конференція «Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках» (Дніпропетровськ, 2005), Міжнародна наукова конференція "Фізичне виховання різних верств населення" (Харків, 2005).

Результати дисертаційного дослідження стали предметом обговорення на засіданнях кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури, кафедри української мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Харківського історико-філологічного товариства.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, додатків і списку використаних джерел, що становить понад 200 позицій. Повний обсяг дисертації – 193 сторінки, текстуальна частина – 170 с.

Основний зміст дисертації

У Вступі обґрунтовано вибір теми, з'ясовано стан вивчення проблеми, розкрито актуальність і новизну дослідження, його зв'язок із науковою темою кафедри, указано на практичне й теоретичне значення, мету, основні завдання роботи, методи дослідження та на джерельну базу.

Перший розділ дисертації *"Жаргон як предмет лінгвістичного дослідження"* складається з трьох підрозділів *"Термін "жаргон" і суперечності навколо нього (за лексикографічними джерелами)"*, *"Становлення жартології у вітчизняному мовознавстві в контексті європейського мовознавства"*, *"Сучасний стан жаргону в національній мові: суть, ознаки й функції."*

У сучасному мовознавстві й мовознавстві минулого (зокрема в лексикографічних працях різних шкіл) у вивченні описуваного явища переважає традиція використовувати термінологічний синонімічний ряд – *жаргон, арго, сленг*, – складники якого тлумачаться однаково або ж із певними відмінностями. Різотлумачення цих термінів виявляється у працях різних країн і шкіл, стосуються як окремих деталей, нюансів, так і суттєвих ознак. І все ж можемо визначити спільні засади щодо визначення місця цього явища в контексті мовознавчих пошуків за такими ознаками: ненормативність, стилістична маркованість, емоційна забарвленість. В основу поділу лексичного матеріалу на групи покладено позалінгвальні чинники: а) використання одиниць у певному колективі (професійному чи соціальному), звідси виділення жаргону професійного (лікарів, військовиків,

правоохоронців, водіїв, журналістів, спортсменів та ін.) і соціального жаргону (злочинців, наркоманів, “фанів”, студентів, учнів тощо); б) територіальний критерій.

Аналізоване явище визначаємо як некодифікований різновид національної мови, протиставлюваний усім іншим різновидам здатністю проникати в них, асистемністю, несамостійністю існування.

Як свідчать факти, українська жаргонологія розвивалася в річищі європейських пошуків у галузі вивчення соціальних мов і мала свої особливості. Саме за основними критеріями виділення жаргону, підходами у його вивченні й досліджуваними аспектами у вітчизняній жаргонології виділяємо умовні етапи:

- 1) етнографічний (від середини XIX століття), для якого характерним було збирання первісного матеріалу, фіксація назв предметів побуту, атмосферних і фізичних явищ, назв осіб, частин тіла, грошових одиниць тощо;
- 2) міської революції (20-30 –ті роки XIX ст.), саме в цей період значимі соціальні рухи перемістилися до міста, жаргоновий елемент стає питомою ознакою мовного побуту міського соціуму;
- 3) “голосного мовчання” (від середини 50-х років минулого століття), під час якого, незважаючи на заборонну тенденцію стосовно соціолінгвістики, з’являються наукові розвідки, присвячені функціонуванню жаргонізмів, а в термінознавстві наявні певні намагання окреслити терміни на позначення таких явищ;
- 4) “пророслої пшениці”, “жаргонологічний вибух” (з 90-х років XX століття), цей період “передбачає альтернативу не тільки у сфері думок, поглядів, а й у царині мовного самовираження особистості” [Л. Ставицька].

Підсумовуючи стислий огляд вітчизняних праць у галузі соціальних мов, можемо стверджувати, що намагання українських мовознавців було спрямовано на з’ясування таких аспектів досліджуваних явищ:

- проблеми лексикографічного опрацювання жаргонізмів (В. Іванов, В. Боржковський, В. Щепотьєв, С. Пиркало, Л. Ставицька та ін.);
- теоретичне обґрунтування суті жаргону (В. Петров, В. Щепотьєв, К. Широцький, Ю. Шевельов, Л. Ставицька та ін.);
- специфіка окремих мовних рівнів і засоби творення їх одиниць (Й. Дзендзелівський, О. Горбач, Р. Смаль-Стоцький, Ю. Шевельов та ін.);
- взаємодія жаргонового і просторічного (В. Товстенко, О. Медвідь, Р. Бесага та ін.);
- взаємодія жаргонового і літературного (Л. Ставицька та ін.).

Усі ці та інші аспекти дають сподівання щодо можливості створення в майбутньому цілісної теорії про соціомовні явища, вияву підґрунтя джерел і

причин існування в конкретних історичних умовах, окреслення методів і прийомів прогнозування розвитку цих явищ.

Порівняно з первісними етапами існування жаргону сучасний змінив свої функції, свого носія, ступінь поширеності тощо. В основному такі зміни можна звести до кількох ознак сучасного жаргону:

- основна маскувальна функція первісних аргосистем зникла в усіх сучасних жаргонах (її елементи лишилися тільки в жаргонах соціальних груп, що мають нелади із законом: наркоторгівці, деякі кримінально-злочинницькі “професії”);
- сьогодиншні функції жаргону – це *виразжальна* (називати не так, як усі це роблять), *ідентифікаційна* (самопозначення – явне чи удаване – як належного до певного соціуму), *компенсаторна* (відсутність у кодифікованій мові номенів на позначення актуальних – нових чи наявних – референтів);
- помітними стають диференційні ознаки щодо побутування жаргону (за віковими особливостями найчастіше послуговується жаргоном молодь, зокрема особи 16-23 років, за освітнім рівнем – особи із середньою чи незавершеною вищою освітою, майже зовсім жаргон не зачіпає родинну сферу спілкування (у ній панує свій, не повторюваний в інших родинх “мікрожаргон”), значна кількість одиниць досить швидко після появи позбувається ознак “спеціального” й мігрує до інтержаргонового, не обмежується територіально).

Жаргон як соціомовне явище відзначається деякими суперечностями, у чому й полягає його особливість і відмінність від інших складових мови:

- унікальність і обмеженість у використанні якоюсь професійною чи соціальною групою (саме ознакою обмеженості соціальною чи професійною групою і відсутністю згубності, вульгарності, лайливості він відрізняється від просторіччя), з одного боку, а з другого – незамкненість у якомусь одному мовному колективі (професійному, національному тощо), легке “мандрування” із соціуму до соціуму, із мови в мову (особливо близькі);
- полярне протиставлення іншим складникам національної мови (особливо літературній мові – некодифікованість елементів відрізняє жаргон від літературної мови, зокрема від професійної і наукової термінології, відповідних функціональних стилів) і одночасне їх доповнення, заміщення, удосконалення; навіть дві великі групи жаргону (соціальний і професійний) також суттєво різняться між собою названими функціями, тому ставити між ними знак рівності не можемо;
- жаргон у мові більшості респондентів виказує загальну функцію – ідентифікаційну: потреба показати свою належність (явну, бажану чи удавану) до певного соціуму.

Послуговуючись власними спостереженнями, дослідженнями інших науковців, розуміємо *жаргон* як *особливий некодифікований складник мови*

осіб певної соціальної, професійної чи вікової групи, який існує й функціонує в тісному взаємозв'язку з іншими кодифікованими й некодифікованими, загально- і вузьковживаними складниками мови і водночас протиставлений їм. Відповідно **жаргонізм** – елемент такого жаргону (фонетичний, лексичний, словотвірний, семантичний, синтаксичний).

Другий розділ дисертації “Спортивний жаргон як явище української мови” присвячено вивченню номінування спортивних явищ як об'єкта українського мовознавства; з'ясовано причини появи, особливості поширення й використання жаргонізмів у мові спортсмена; проаналізовано номінативно-тематичні групи в спортивному жаргоні.

Історія розвитку українського спортивного назовництва обіймає тривалий час і має давні традиції, починаючи від називання народних ігрових розваг і змагань. Вивчення й систематизація спортивних номенів започатковується порівняно недавно – у 20-х роках минулого століття – й відбувається в контексті розвитку української термінології. Таке вивчення йшло нерівномірно, мало свої особливості в різний час, що й уможливило виділення окремих етапів. І якщо початковий етап відзначався пошуками основних напрямків, підходів, формуванням принципів вивчення й творення загальнонаціональної термінології, її пропаганди, першими спробами лексикографування, то сучасний етап відзначається різноплановістю й багатоаспектністю напрямів і пошуків. Однак потребують вивчення такі спірні чи й зовсім не досліджені аспекти, як словотвірні, синтаксичні типи і способи номінації.

Для з'ясування причин появи жаргонізмів, особливостей їх поширення й використання ми провели ряд спостережень, анкетувань тощо. У результаті встановили, що основними причинами появи й поширення спортивного жаргону є:

- неповнота кодифікованої системи спортивного назовництва й намагання її доповнити;
- зручність, легкість, природність у використанні жаргонізмів порівняно з кодифікованими.

Спортивна термінологія буває досить складною для вимови (значна кількість таких назв іншомовного походження), тому користувачі для зручності, доступності видозмінюють деякі назви або повністю замінюють іншими. Особливо це стосується назв, що позначають види східних єдиноборств, інших видів спорту, які є новими для українців. Наприклад, в аеробіці вживається ‘розтяжка’ замість стрет-чинг, в карате – до ‘мурашки’ замість маваші-цуки тощо (уявлюване не можна вималювати);

- використання жаргонізмів як засобу самоідентифікації в спортивному товаристві як вказівки на належність до такого товариства.

Як показує наше дослідження, ступінь поширення спортивного жаргону і його застосування залежать від деяких визначальних чинників: від віку комунікантів, рівня освіти, родинної/позародинної сфери,

територіального чинника, навіть від виду спорту – груповий чи індивідуальний, від можливості/неможливості використання несловесних засобів спілкування.

Аналіз номінативно-тематичних груп у спортивному жаргоні засвідчує цілий ряд особливостей, тенденцій як в усьому українському спортивному назовництві, так і в жаргоновому зокрема.

Системність понять дозволяє виділити дві великі групи – "загальні назви" і "власні назви". У групі "загальні назви" виділяємо різні номени, що позначають такі реалії, як назви осіб, діяльність яких пов'язана з певними видами спорту. В основу жаргонових спортивних найменувань осіб покладено різні мотиваційні ознаки: види спорту (*сокиришки* 'особи, які займаються альпінізмом'); місце і роль спортсмена в команді (*аптечка* 'людина, яка під час походу несе аптечку'); за вміннями й характерними діями (*дірка* 'воротар, який часто пропускає голи'); за специфічними діями під час змагань (*лизун* 'спортсмен, який наздоганяє свого суперника на біговій доріжці'); за фізичними якостями й зовнішніми ознаками (*орач* 'сильний, витривалий лижник'); за віковими категоріями (*кадет* 'спортсмен, віком до 16 років').

Друга велика підгрупа спортивних жаргонізмів позначає дії, процеси, явища (*бічняк* 'боковий, бічний кидок', *вертушка* 'перехват руками на верхній жердині').

Значну за обсягом групу становлять спортивні жаргоніми на позначення спортивних вправ і стилів (*ромашка* 'вправа на гнучкість', *журавель* 'стиль цюань-шу').

Серед загальних назв ще виділяються такі підгрупи: назви спортивного інвентарю, його особливості (*колобок* 'круглий за формою рюкзак'); назви спортивних закладів, місць проведення спортивних дій (*плювалка* 'тир із примітивним оснащенням', *качка* 'тренажерна зала для занять з бодібільдингу'); назви медичних препаратів (*мороз* 'знеболювальний засіб'); назви частин тіла переважно за їх особливостями (*галіфе* 'велике стегно', *хобот* 'накачана шия спортсмена'); спортивного одягу, обладнання, нагород (*спідниця* 'частина екіпіровки байдариста для герметизації човна', *зебра* 'одяг суллі').

Аналіз фактичного матеріалу засвідчує і наявність спортивних жаргонізмів – власних назв. Вони становлять значну за обсягом номінативно-тематичну групу. Це, зокрема, антропоніми, серед яких найбільша підгрупа – прізвища. На появу антропонімічних жаргонізмів впливають різні чинники. Найчастіше ознакою для найменувань слугують: фізичні особливості (*Залізний Кулак* 'боксер Віталій Кличко'); певна подія в житті людини та її дії (*Відірвуха* 'боксер Майк Тайсон'); прізвища (*Блоха* 'футболіст, нині тренер збірної України Олег Блохін').

Частину зафіксованих жаргонізмів становлять одиниці, які позначають неофіційні назви клубів, в основу найменувань яких покладено різні ознаки:

назва команди (*Метал* 'Металург'); назва міста, території (*Куп'яни* 'Локомотив' (Куп'янськ); належність команди до певної організації, структури (*Паровози* 'Локомотив'); колір одягу (*Помаранчеві* 'Алекс' (Голландія); назва предметів, тварин (*Каноніри* 'Арсенал').

Порівняно зі спортивними номінативно-тематичними групами в літературній мові номінативно-тематичні групи спортивного жаргону мають свої особливості і специфічні ознаки:

- спортивні жаргоніми є органічною й природною частиною системи номенів української національної мови, яка твориться й розвивається за загальними законами української мови;
- ступінь номінативно-тематичного різноманіття в спортивному жаргоні набагато вищий, що в свою чергу є наслідком намагань спортсменів назвати *всі значимі* для них реалії, що в такий чи інший спосіб впливають на стан світосприймання й світовідчуття; саме тому досить помітними є жаргоніми, в основі мотивації яких лежить оцінний аспект;
- до появи жаргонізмів можуть спричинитися найрізноманітніші (інколи й несподівані) реалії й ознаки: тип і вид спортивної діяльності, процеси і явища, вправи і стилі, інвентар, обладнання і одяг, індивідуальні ознаки спортсмена, предмета чи дії, прізвища спортсменів і офіційні власні назви клубів, закладів, приміщень тощо.

Означене може свідчити про одну суттєву відмінність спортивного жаргону від інших жаргонів української мови: спортивний жаргон в основі є не протиставленням літературній мові та її стилям, а потужним їхнім доповненням, конкретизатором і деталізатором, а інколи й замішувачем.

Третій розділ "*Типи номінації в спортивному жаргоні*" присвячено аналізу спортивних жаргонізмів різних типів номінації: семантичний, словотвірний, синтаксичний.

Семантична номінація є найпродуктивнішим типом в аналізованій групі номенів і становить трохи більше половини від усіх спортивних жаргонізмів. Найчастіше номени, що позначають різні спортивні реалії, постають шляхом метафоричного перенесення значення за подібністю форми (*гарбуз* 'борець сумо', *слоненята* 'метальники дисків') кольору (*Червоні Дияволи* 'футбольна команда "Манчестер Юнайтед"', *зебра* 'суддя'), фізичних особливостей (*Бульдог* 'воротар Олівер Канн'), рухів (*паровоз* 'футболіст, який досить часто іде в контратаку'), виконуваних функцій (*опікун* 'спортсмен, який прикріплений до одного з найсильніших гравців протилежної команди для протидії опікуваному', *кум* 'напарник на планері').

В основі перенесення з найрізноманітніших сфер діяльності у спортивну сферу лежать усталені в соціумі стереотипи світосприйняття (антропоморфні, зооморфні, просторові, технократичні тощо). Ми зафіксували, що частотними для спортивних номенів є образи з таких

тематичних груп, як “конкретні предмети”, “особи”, “тварини”, “транспорт”, “фізичні характеристики і процеси”.

Крім того, можемо стверджувати, що в спортивному жаргоні, як і в інших субмовах, метафоричне перенесення переважає, є продуктивним засобом номінування спортивних реалій; менша кількість нових значень слів шляхом метонімічного перенесення у спортивному жаргоні (переважають синекдохіальні різновиди):

- вмістище → його вміст (*акваріум* 'басейн, переповнений плавцями');
- предмет, матеріал → предмет, виріб із них (*залізяки* 'стояки для наметів');
- предмет як символ, атрибут діяльності → особа (*прапорець* 'суддя на полі', *мундир* 'капітан команди');
- частина зовнішності → особа (*борода* 'спортсмен, який має бороду');
- знаряддя діяльності → особа (*ключка* 'хокеїст');
- вид → рід (*конюшня* 'спортивний клуб');
- власні назви → загальні (*бубка* 'спортсмен, який займається стрибками з жердиною').

Значна кількість семантичних номенів має досить прозору внутрішню форму, яка досить однозначно вказує на мотиватор, видає його. І все ж можемо говорити, що покладені в основу найменувань мотиваційні ознаки можуть бути явними й неочевидними (прихованими).

Жаргоніми переважно є вторинними номенами – емоційно-забарвленими, спрямованими на вираження емоційно-оцінного ставлення до об'єкта номінації. Особливістю спортонімів у жаргоні є те, що, з'явившись унаслідок перенесень (це, як правило, явище, пов'язане з експресією, емоцією, конотацією), спортоніми втрачають (а, можливо, і не набувають) експресію. Принаймні більшість семантичних одиниць сьогодні такого не мають (пор. *козел* - людина і знаряддя, поза в боротьбі; і перекладені (наприклад, з азійського) *журавель*, *тигр*, *леопард* тощо).

Аналізовані спортивні жаргоніми звичайно перебувають на периферії мовної системи, але у процесі активного функціонування такі номени можуть утрачати ознаки некодифікованості і ставати загальновідомими, закріплюючись на загальномовному рівні. Найчастіше подібне відбувається за наявності кількох чинників: нове значення не дублює усталеного в мові; номен має прозору (зрозумілу) внутрішню форму, отже й не утруднює спілкування; номен утрачає ознаки стилістичної маркованості. До семантичної номінації в основному залучено власне мовні ресурси (наявні слова, символіка, образи, способи “примірювання” наявного до утворюваного), із найрізноманітніших шарів національної мови; чужомовні елементи використовуються досить рідко.

У результаті аналізу ми змогли встановити й початкові причини семантичних змін у спортивному жаргоні. Першопричиною лінгвальних семантичних зрушень як джерела спортивного жаргону, на нашу думку, є прагнення до економії мовних зусиль і засобів, до простоти, влучності висловлювання, до пошуку нової емоційності та експресивності, до створення нового номена через відсутність загальноновживаного чи термінологічного (така відсутність у свою чергу зумовлена неактуальністю, незначимістю того чи іншого референта на загальномовному рівні, на рівні кодифікованого спілкування спортсменів), звідси й постає необхідність заповнити лакуни в мові спортсмена взагалі, оскільки для багатьох спортивних референтів кодифікована мова не передбачає окремого номена; більшість таких номенів мають за мету деталізувати, конкретизувати наявні номени. Ось чому і їх виникнення пов'язане насамперед із прагненням певної групи людей не стільки відкинути узвичаєне і спілкуватися по-новому, як заповнити згадані номінативні лакуни. Власне, не маючи суворих норм щодо семантичного моделювання, з одного боку, і нерегламентованість таких норм узагалі, з другого, спортивний жаргон уможливорює власне слововживання, для якого властивий високий ступінь експресивності, образності. У цьому спортивний жаргон подібний до інших професійних (не соціальних) жаргонів.

У творенні спортивних жаргонізмів активно використовуються ресурси *словотвірної* системи сучасної української мови, її способи і моделі, типи словотвірних значень; своїх суто спортивно-жаргонових засобів немає. Таке, в свою чергу, ще раз підтверджує, що жаргон є природним, невід'ємним складником національної мови, який щонайменше на словотвірному рівні має єдине підґрунтя з іншими складниками національної мови. Можна стверджувати, що саме така "загальномовність" ґрунту словотворення є причиною того, що значна частина жаргонових дериватів без будь-яких перепон може перейти до загальномовного складу чи набувати статусу літературних.

Із досить різноманітного й багатого арсеналу способів словотвору в українській мові спортивний жаргон послуговується лише кількома, до того ж і ступінь продуктивності навіть цих способів різний. Найпродуктивнішим є суфіксальний спосіб (у тому числі й універбація як його різновид), котрий відзначається досить вагомою кількістю засобів і "обслуговує" найрізноманітніші тематичні групи. Використовувані суфікси можна розділити на дві умовні групи: загальномовні і суфікси, позичувані з інтержаргону. Продуктивною є суфіксація в таких тематичних групах: а) позначення осіб (-ик і його варіанти (*рамочник* 'воротник', *баночник* 'запасний чи оштрафований гравець'), - ак (*різак* 'лижник, що перший прокладає – ріже лижню', *гірняк* 'спортсмен або консультант із гірських видів спорту'), -ер (*дублер* 'гравець, що за один матч забив два і більшу кількість м'ячів'), -ун (*лизун* 'легкоатлет, що наздоганяє суперника'), -ок (*качок* 'особа,

що качає м'язи, здебільшого про культуристів') із найрізноманітнішими мотиваційними ознаками (роль у грі, належність до команди, вид спорту й використовувані знаряддя, індивідуальні ознаки спортсмена тощо); б) знаряддя, предмети, перепони (*-ик* – *ник* (*пожжежник* 'туристичний вузол'), *-к(а)*) (*відбивка* 'штанга, яку відбито від грудей під час підйому'); г) фізичний стан (*-чик(и)* (*буратінчики* 'прямі ноги, які не згинаються під час бігу, ніби дерев'яні, як у Буратіно'), *-ух(а)* (*пруха* 'відкриття третього дихання, ніби пре його'). Цей спосіб словотвору порівняно з кодифікованою мовою має свої особливості: частотною є разовість використання формантів (*-ист*, *-ерк(а)*, *-ав(а)*, *-л(я)*), наявні унікальні процеси в ході творення деяких окремих номенів (*ліфтер*, *Домінатор*, *олійник* та ін.), до універбаційних процесів залучено більшу кількість формантів. Меншою продуктивністю відзначається усічення: порівняно з літературною мовою має меншу кількість різновидів і моделей. Утинання як спосіб словотвору також має певні особливості (менша кількість моделей, утинається переважно іншомовне слово, ширший діапазон приєднуваних суфіксів), наявні й особливості у творенні окремих номенів (*дискал*, *мінька*, *гімка*, *специ*, *пішоходи* тощо). Поодинокими дериватами зреалізовано префіксально-суфіксальний спосіб і спосіб основоскладання (*однокласник* 'спортсмен, який виступає в одному класі яхт, авт, мотоциклів').

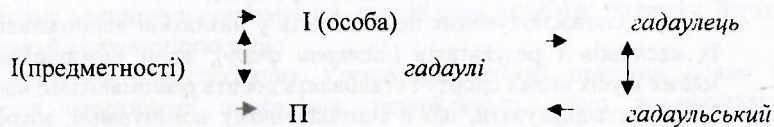
Переважна більшість спортодериватів є мономотивованими, тобто вступає в рівноправні структурні й семантичні зв'язки з однією твірною основою, лише незначна кількість дериватів може вступати в структурні й семантичні зв'язки з кількома твірними основами – бути полімотивованими (*голодар* 'гравець, який забив красивий гол, подарував його уболівальникам').

Мотивація, як правило, прозора, безпосередня, що в свою чергу унеможливає пропускання словотвірних ланок (черезкроковий словотвір, за винятком окремих випадків, не притаманний спортивному жаргону). Мотиваційними основами можуть виступати як окремі слова різної частиномовної належності (іменники (*мухач* 'спортсмен легкої вагової категорії'), дієслова (*козлувати* 'їздити на задньому колесі мотоцикла'), зрідка числівники (*тридцятник* 'результат триразового влучення в десятку'), так і словосполучення (здебільшого це стійкі словосполучення, що належать до спортивної термінології чи номенклатури).

Як і форманти, основи за походженням і статусом також мають різний характер: частина з них – основи загальнономовних твірних, інша частина – основи жаргонізмів, що стали такими внаслідок інших номінативних процесів (як правило, семантичних). І якщо перший загальний ланцюг щодо статусу його одиниць є гібридним – загальнономовна твірна основа → жаргонім-дериват: *пішохідний спорт* → *пішохід*, то другий – це ланцюг одного рівня жаргонова твірна → жаргонім-дериват: *бички* 'кидки в дзюдо з відповідним захватом руки та спини' → *бичкувати* 'використовувати проти суперника такі кидки' тощо.

Відзначаємо, що ступінь мотивованості похідних жаргонізмів є різним. Фіксуємо утворення з прозорою мотивованістю, а також ті, що характеризуються нерозкладністю змісту (затемненість мотиваційного значення спричиняє фразеологічність семантики таких номенів).

У спортивному жаргоні помітним є становлення словотвірних ланцюгів зі специфічними ознаками: моделі в ланцюгу є загальномовними, а посталі на їхній основі номени – жаргоновими. Порівняймо для прикладу ланцюг *I (предметності) → Д → I (опредмечена дія): електрика → електрифікувати → електрифікація* і зомбі 'студент-заочник академії фізичної культури' → *зомбувати* 'складати сесію' → *зомбізація* 'сесія'.

Продуктивністю відзначається і процес універбації жаргонових номінативних одиниць на основі синонімічних аналітичних номенів, які функціонують паралельно. Дериват і синонімічна йому назва, яка є мотиваційною, функціонують у мові синхронно (*запаска* 'запасний гравець'). Аналізований матеріал свідчить, що найчастіше мотиваційним є атрибутивне словосполучення. Саме атрибут виконує провідну роль у творенні деривата, відповідний формант має предметне значення.

Синтаксична номінація порівняно зі словотвірною і семантичною відзначається меншою продуктивністю, "обслуговує" потреби спортсменів у називанні незначної кількості тематичних груп – в основному це номени на позначення оцінок і дій спортсменів (результатів і наслідків).

Цей тип номінації відрізняється й меншою кількістю способів і моделей конструювання номенів. За способами конструювання виділяються: а) довільне поєднання слів; переважно це двочленне іменниково-прикметникове чи іменниково-іменникове словосполучення (*чорний сніг* 'психологічний стан, фізичне відчуття лижника під час марафону на 38 – 40 кілометрів'); б) реконструювання запозичених із інших субмов стійких словосполучень, яке, в свою чергу, здійснюється через утинання формальних чи змістових елементів (*стріляти по горобцях* → *по горобцях, упасти на п'яту точку* → *п'ята точка*), нарощення (*зубами гризти* → *зубами гризти доріжку*) чи їх заміну (*травити тюльку* → *гнати тюльку*), при цьому переважають операції зі змістовими елементами; в) номени-слова, що постали внаслідок утинання словосполучення і зміни функції залишку (*скосити з ніг* → *скосити, лягати під суперника* → *лягати, повісити піджак* → *піджак*), що традиційно класифікуються як морфолого-синтаксичний спосіб словотвору; спосіб синтаксичного утинання за операційними етапами

й результатами подібний до словотвірного утинання. Зовсім відсутні номени прикладкового типу (таке, як бачиться, притаманне всім жаргонам); пояснити причини такої відсутності не можемо.

За ступенем злитості елементів серед спортивних жаргонізмів виділяються вільні словосполучення і фразеологічно зв'язані. Помітним є розподіл (закріпленість) таких словосполучень за тематичними групами:

- вільні словосполучення здебільшого використовуються у призивсько-творенні і відзначаються стандартністю добору як опорного (*король, барон*) і залежного елементів (*повітряний, залізний, золотий*), так і шаблонністю поєднання слів) і в називанні прийомів та результатів (*кручений м'яч, навісна передача*);
- зв'язані словосполучення переважають у називанні всеможливих дій, їх наслідків і результатів (*дістати фору*), вони використовуються майже в усіх видах спорту і становлять досить різноманітний набір.

Можна стверджувати, що в синтаксичному номінуванні, зокрема під час реконструювання, спортсмени послуговуються різними джерелами запозичування, із найрізноманітніших галузей: військова (*штабна група*), авіаційна (*повітряна дуель*), мистецька (*вільний художник*) та ін. Крім того, помітними є запозичення із загальноомовного фраземікону (*випасти з колодок*).

ВИСНОВКИ

Соціальні діалекти – структурний компонент національної мови. Як свідчать лексикографічні й інші джерела, елементи й ознаки їх помітні в українській мові вже в 17 ст. (зокрема, з найдавніших масмо аргіо зліпців-лірників, жebraків, кожухарів, школярське й бурсацько-семінарське аргіо тощо).

1. Українська жаргонологія як окрема галузь мовознавства ще тільки формується, хоча вивчення й дослідження означених явищ в Україні вже має понад столітню історію і здійснювалося в контексті європейських досліджень соціально-мовних явищ.

На підставі аналізу лексикографічних праць (як вітчизняних, так і зарубіжних) можна говорити, що вся історія становлення жаргонології – це і зміни в трактуванні термінів, що позначають соціодіалектні явища. Сучасні дослідження свідчать про постання терміноланцюга *жаргон – аргіо – сленг* (елементи якого або ж вирізняються деякими критеріями, або ж тотожні такими критеріями), а також і про окремі спроби науковців чітко й однозначно розмежувати ці явища. Сьогодні можна констатувати, що загальноприйнятої і загальноприйнятої відповіді на запитання “що таке жаргон?” не маємо.

2. Як бачиться, одна з основних причин, що утруднює виконання згаданого завдання, полягає в особливостях жаргону як мовного явища. На

відміну від інших складників національної мови це *найрухоміший* складник, що зазнає помітних змін навіть на невеликому часовому відтинку. До того ж такі зміни стосуються не окремих елементів і властивостей, а зачіпають основи самого явища. З упевненістю можемо стверджувати, що порівняно з первісними етапами існування сучасний жаргон майже повністю змінив свого носія, функції, ступінь поширення. Помітно змінилися й чинники, що впливають на побутування й поширення жаргону.

3. Спортивний жаргон в українській мові, порівняно з іншими соціальними діалектами, є явищем новітнім: судячи з конкретного фактажу, припускаємо, що його початки треба шукати в 30 - 50-их роках минулого століття. Сьогодні ж про спортивний жаргон можна говорити як про явище, різноманітне одиницями номінування, способами і засобами творення, багате образністю й конкретністю тощо.

У результаті дослідження з'ясовуємо основні причини появи й поширення спортивних жаргонізмів: неможливість через кодифіковану систему спортивного назовництва задовольнити всі потреби мовців-спортсменів; зручність, легкість, природність у використанні спортивних жаргонізмів порівняно з кодифікованими (особливо запозиченими з інших мов); намагання наявні загальноовживані одиниці принатурити до конкретних умов спілкування; можливість через спортивний жаргон самоідентифікуватися. На ступінь поширеності спортивного жаргону впливають такі чинники, як вік комунікантів, рівень освіти, вид спортивної діяльності (групова чи індивідуальна, жіночий спорт чи чоловічий), засоби масової інформації та ін.

Через свої особливості спортивний жаргон увиразнює досить суттєву ознаку, що вирізняє його з-поміж інших жаргонів: в основі своїй він є не протиставленням літературній мові та її стилям (як традиційно розглядають жаргон у мовознавстві), а потужним їхнім доповнювачем, конкретизатором, деталізатором і заміщувачем.

4. Спортивний жаргон, порівняно зі спортивним кодифікованим назовництвом, відзначається більшим різноманіттям одиниць. Таке, в свою чергу, можна пояснювати двома взаємопов'язаними причинами: неактуальність для кодифікованого назовництва значної кількості референтів і відповідно відсутність назв, що їх позначають, з одного боку, і важливість таких референтів для спортсмена у конкретній ситуації спілкування, виді діяльності та відповідне намагання позначити такі референти, з другого. Мотивами до такого називання можуть бути види спортивної діяльності, процеси і явища, вправи, стилі і дії, індивідуальні ознаки й досягнення спортсмена чи цілої групи, прізвиська спортсменів та офіційні назви клубів тощо. На підставі аналізу тематичних груп можна стверджувати про яскравий, чітко виражений *спортоцентризм* у номінативних процесах.

5. Тематичне різноманіття номенів спортивного жаргону засвідчує використання (функціонування) трьох основних типів номінації:

семантичний, словотвірний і синтаксичний, – ступінь реалізації яких неоднаковий. Крім того, можемо спостерігати деякий розподіл “сфер впливу” за типами номінації: у називанні осіб переважають семантична і частково словотвірна номінація, у називанні знарядь і предметів – словотвірна, у називанні дій і результатів – синтаксична.

На основі семантичної номінації постала найбільша кількість жаргонізмів (70%). Семантичні зміни відбуваються за загальними законами української мови, через використання таких же способів і особливостей (основними видами перенесення є метафора й метонімія з переважанням метафори, різновиди перенесень також збігаються в основі). Але є і свої особливості: семантичні номени мають досить прозору внутрішню форму, що однозначно вказує на відповідний мотиватор, переважають (за невеликим винятком) власне мовні ресурси перенесень.

Активність і продуктивність виявляють такі словотвірні способи, як суфіксація й усічення, лише поодинокі випадки застосування суфіксально-префіксального способу, способу основоскладання й контамінації. Найбільшою продуктивністю відзначаються суфікси на позначення осіб (-ик/-ник, -ак, -ок, -ун), на позначення предметів (-ик/ник, -к(а), -ун), на позначення вправ і прийомів (-к(а), -ер/ор, -ик/ник) тощо. Загалом словотвір відбувається за загальномовними моделями, однак деякі номени виказують певні особливості словотвору в спортивному жаргоні: поширеною є разовість використання багатьох суфіксів, наявні унікальні процеси в ході появи окремих номенів, ширший діапазон приєднуваних суфіксів під час універбації й утинання.

Значно меншою є кількість номенів, посталих унаслідок синтаксичних процесів (15%), кількісно меншими є і тематичні різновиди синтаксичних номенів. В основному синтаксична номінація втілюється через використання таких способів, як вільне поєднання слів, реконструкція запозичених із інших субмов сталих словосполучень, утинання до слова словосполучень. У синтаксичній номінації також помітною є тенденція до закріплення способів за конкретними тематичними групами.

Активність і продуктивність означених типів і способів номінації в спортивному жаргоні, їх особливості в першу чергу спричинені відсутністю суворих норм і обмежень до творення, з одного боку, а з другого, – нагальною потребою заповнювати мовні лакуни (що їх не заповнено через кодифіковані номени) задля успішного спілкування.

У зв'язку з подальшим вивченням спортивного й інших жаргонів потребують свого вивчення й дослідження такі аспекти, як конкретні механізми й важелі взаємодії кодифікованих і некодифікованих систем, їх утілення в номінації, співвідношення процесів тяглих і змінних у жаргонах, з'ясування основних тенденцій, культуромовні аспекти в контексті змін у природі жаргону, вплив чужомовних елементів і наслідків такого впливу на

спортивний жаргон і жаргон узагалі; безумовно, потребує переоцінки і загальна роль жаргону в розвитку національної мови.

Основні положення дисертації висвітлено у таких публікаціях:

1. Бакуменко Л.А. Огляд проблеми вивчення спортивної термінології // Українська термінологія і сучасність: Зб. наукових праць. – Київ, 1998. – С. 239-240.
2. Бакуменко Л.А. Дещо про спортивно-ігрове назовництво // Молода спортивна наука України: Зб. наукових статей аспірантів галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 1999. – Вип. 3. – С. 44-46.
3. Бакуменко Л.А. Спортивна термінологія: історія, стан перспективи // Вісник Харківського національного університету. – Серія "Філологія". – Харків, 2000. – Вип. 491. – С. 360-365.
4. Бакуменко Л.А. Деякі зауваги до жаргону футболістів // Філологічні науки: Зб. наукових праць Полтавського педагогічного університету. – Полтава, 2001. – Вип. 5 (19). – С. 3-5.
5. Бакуменко Л.А. До історії становлення і розвитку терміна "жаргон" // Лінгвістичні дослідження. Науковий вісник ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. – Харків, 2001. – Вип. 6. – С. 6-10.
6. Бакуменко Л.А. Про традиції і розвиток жаргону в Україні // Рідний край. – Полтава, 2002. – Вип. 2. – С. 40-43.
7. Карпець Л.А. Деякі зауваги до ігрових номенів // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків, 2005. – Вип. 8. – С. 312-314.

Анотація

Карпець Л.А. Український спортивний жаргон: структурно-семантичний аспект. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01.- українська мова. – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; Харків, 2006.

Дисертацію присвячено питанням дослідження українського спортивного жаргону. Зокрема, досліджено історію становлення української жаргонології в контексті європейських досліджень соціальних явищ, основні етапи її становлення, напрямки й аспекти. На підставі лексичних і загальнотеоретичних праць розглянуто термінологічний ланцюг «жаргон - арго - сленг»; суперечності у визначенні й виокресленні явищ. Крім того, з'ясовано основні ознаки сучасного жаргону і спортивного зокрема, причини і мотиви до розвитку. У ході виконання дослідницьких завдань виявлено основні типи і способи номінації в спортивному жаргоні, їхні особливості порівняно з кодифікованими номенами.

БІБЛІОТЕКА
Львівського державного
інституту фізичної
культури

Ключові слова: аргі, жаргон, жаргонізм, номінація, сленг, типи номінації (семантична, словотвірна, синтаксична).

Аннотация

Карпец Л.А. Украинский спортивный жаргон: структурно-семантический аспект. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.01. – украинский язык. – Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина. – Харьков, 2006.

Диссертация посвящена вопросам исследования украинского спортивного жаргона. В частности, рассмотрена история происхождения украинской жаргонологии в контексте европейских исследований социоязыковых явлений, основные этапы становления, направления и аспекты. На базе лексикографических и общетеоретических работ исследована терминологическая цепь «жаргон - аргі - сленг»; разногласия в определении и трактовке этих явлений. Кроме того, определены основные признаки современного жаргона; непосредственно спортивного, причины и мотивы его развития.

В результате проведенного анализа установлены основные типы и способы номинации в спортивном жаргоне, их особенности в сравнении с литературными номенами.

Ключевые слова: аргі, жаргон, жаргонизм, номинация, сленг, типы номинации (семантическая, словообразовательная, синтаксическая).

Summary

Karpets L.A. Ukrainian sports jargon: structural – semantic aspect. - Manuscript.

Dissertation for scientific higher degree of candidate philology science on the major 10.02.01.- Ukrainian language of Kharkiv National University named after Karasin. - Kharkiv 2006.

The dissertation is devoted to the problems of ukrainian sports jargon. In particular, revised is the history of origin of ukrainian jargony in the context of European research of socio – lingual phenomena, the major stages of development, trends and aspects. On the basis of lexico-graphic and theoretical works it was considered the terminological range jargon-argo-slang; in attribute and interpretation of above mentioned phenomena. Besides, it was clarified the main features of modern jargon namely sports ones, the causes and grounds of its development.

As a result of the analysis carried out the main types and means of nomenclature in sports jargon were stated, their peculiarities as compare with the literary language.

The main attitudes, conclusions, real materials can be used for further research of functioning ukrainian language on the different levels of social

structure by specialists in the field of sociolinguistics, lexicology, phraseology, word formation. Systematization and classification of sports nomenclature allows to order them for creation and compiling comprehensive dictionaries of sports terms, general dictionaries of Ukrainian language, dictionaries of social dialect. The research will find way of applying in formation of lecture courses, special courses and seminars, compiling textbooks and scientific papers on that and related problems. Compiled and described material can be useful for linguists and culturologists but for specialists in physical culture and sportsmen.

Sportive jargon compare with sports code nomenclature is of number of different names. That fact can be explained by two interconnected causes: non-actuality for coding nomenclature of quantitative number of referencies and absence of names that their meanings on one hand, and their importance for sportsmen in concrete situation of conversation, kinds of activities and corresponding efforts to differentiate such referencies from the other ones. Motives for such nomenclature can be kinds of sport activities, process and actions, exercises, styles and acts, individual meanings and achievements of sportsman or group, names of sportsmen and official names and the like.

On the basis of topic groups one can prove bright, clearly expressed sportcentrum in terminological process.

Topic diversity of nomenclature of sports jargon testify application (functioning) of three main types of terminology: symantic, word formation and syntactic - the grade of realization is not the same. Besides, we can follow some section of "sphere of influence" of nomenclature types: in the name of people predominates symantic and partly word formation terminology, in the name of apparatus and objects - word formation, in the name of actions and results - syntactic.

Key words: argo, jargon, jargony, nomenclature, slang, types of nomenclature (semantic, word formation, syntactic).